

GERARD WALTER'IN LENİN HAKKINDAKİ DÜŞÜNCELERİ

Gerard Walter's Thoughts on Lenin

Gérard Walter, *Lenin, (Lénine)*, çev. F. Cihan, İstanbul: Umut Yayıncılık. 2018, s. 469, ISBN: 978-6056851322

Anahtar Kelimeler: Lenin, Biyografi, Sosyalist Düşünce.

Keywords: Lenin, Biography, Socialist Thought.

Tamer YILDIRIM

Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri, Sakarya/Türkiye
Assoc. Prof. Dr., Sakarya University, Faculty of Theology, Department of Philosophy and Religious Studies,
Sakarya/Türkiye
tyildirim@sakarya.edu.tr
orcid.org/ 0000-0003-0033-0539

Makale Bilgisi/Article Information

Makale Türü/Article Types: Kitap Değerlendirmesi / Book Review

Geliş Tarihi/Received: 30 Ağustos / August 2023

Kabul Tarihi/Accepted: 17 Eylül / September 2023

Yayın Tarihi/Published: Aralık / December 2023

Atıf/Cite as: Yıldırım, Tamer. "Gerard Walter'ın Lenin Hakkındaki Düşünceleri". *Bartın Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi* 20 (Aralık 2023), 115-119.

Kitabın Türkçe ilk baskısı 2015 yılında Nisan Yayıncılık tarafından yapılmıştır. Kitabın yazarı olan Gérard Walter (1896-1974), Fransız devrimi, komünizm ve bunun Fransa'daki tarihsel kökleri alanında uzman bir tarihçidir. Fransız tarihi ile ilgili belgelerin toplanması ve düzenlenmesinde görev almanın yanında tarihte etkili olmuş Maximilien de Robespierre, Gracchus Babeuf, Jean-Paul Marat, Marie-Antoinette, Brutus, Sezar ve Neron gibi pek çok kişinin biyografisini yazmıştır. Değerlendireceğimiz kitap, yazarın 1950'de V. I. Lenin hakkında yazdığı bir biyografidir. Kitap pek çok referans ve belgeye dayanmasına rağmen bu eserlere sadece metinde yazar adı verilerek değinilmiş kaynakların tam künyesi verilmemiştir. Kitabın yazarının bir tarihçi olması ve kullanılan eserlerin yazıldığı dilde basılı olarak bulunması bu eserlerin dipnotlara eklenmemesine sebep olmuş olabilir. Ayrıca alanında belli bir saygınlığa sahip olan insanların kaynakları tam olarak vermemesi veya bilindiği düşünülen konuların kaynaklarının gösterilmemesi de bir başka sebep olabilir. Bu anlamda kitabın kaynak gösterme konusunda günümüzdeki akademik ilkelere uyularak yazıldığını söyleyemeyiz. Dört bölümden oluşan kitapta Lenin'in entelektüel ve politik kişiliğinin oluşumu ve eserlerinin kaynakları, sürgün dönemi, devlet başkanlığı ve kişilik olarak gelişiminin farklı yönlerine değinilmiştir. Her bölümün aynı genişlik ve açık değerlendirmelere tabi tutularak yazıldığını söylememiz mümkün değildir. Günümüzde insanların tarihsel bir figür olarak gördüğü Lenin, genel olarak bakıldığında akademisyenlerin dışındaki kişilerin ilgisini çekmiyor gibi görünmektedir. Fakat birçok Marksist için ise dünyanın en büyük devriminin yaratıcısı olarak hayatı, öğretisi ve ortaya koyduğu eserin tam olarak bilinmesi, anlaşılmasının gerektiği düşüncesi devam ettirilmektedir.

Çevirmen, "Çevirmenin Notu" adlı bölümde; olumlu veya olumsuz anlamda tarafgir bir şekilde yazılmış biyografilerin okuyucuyu kararsızlığa düşürdüğünü belirterek kitabın yansız olduğunu ifade etse de (s. 5) aslında Lenin'i ve Marksist düşünce tarzını savunan bir dille yazıldığını söyleyebiliriz. Bunu, en belirgin şekilde Lenin dışındaki dönemin diğer sosyalistlerinin hataları anlatılırken onun hatalı herhangi bir fiilinin ifade edilmemesinde görebiliriz.

Birinci bölüm olan "Devrim Volodya Ulyanov'un Mutlu Çocukluğu"nda Lenin'in çocukluğu, gençliği, bu dönemdeki aile üyeleri, onlarla ilişkisi ve kendi düşünsel gelişimiyle ilgili bilgiler verilmiştir. Buna göre Lenin, ilk gençlik döneminde dine olan inancını kaybetmiş ve dinî törenlere katılmamıştır. Bu iç hesaplaşmayla bir daha ilgilenmemiştir. Dinden kopuşuna yönelik sürecin detayları bilinmiyor fakat tarih olarak babasının öldüğü zamana denk geldiği ifade edilebilir. Devamında abisi Aleksandr'ın idam edilmesi Lenin'i

devrimci mücadelenin içine doğru çekmiştir. Fakat Lenin, Rus Marksistlerinin sorunları ele alış biçimlerini ve güçlerini verimsiz faaliyetlerle tüketmelerini eleştirmiştir. Lenin'in ifadelerinden anlaşıldığına göre Rus işçi hareketinin örgütlenmesi gerekmektedir. İşçileri ilgilendiren konularla ilgilenmek, isteklerini dinlemek gerekir ve bunu yapmanın yolu işçilere Marksist bilim anlayışının açıklanmasından geçmektedir (s. 23-38). Fakat Lenin, burjuva bir hayat tarzına sahipti. Bundan dolayı insanların çalışmasının yanında bu konulara ayıracak zamanlarının kalmadığını görememiştir.

“Parti İçin Mücadele” adlı ikinci bölümde Lenin'in yurt dışındaki hayatı ve yaptığı çalışmalar anlatılmıştır. Bu çalışmalardan biri de 1900'ün Aralık ayında çıkmaya başlayan ve ilkin Almanya'da basılan *Iskra (Kıvılcım)* dergisidir. Kuramsal yazıların ağılıkta olduğu dergi kısa süre içinde Rusya'daki devrimci çevrede büyük ilgi görmüştür. Almanya'da *Iskra* basılamayınca önce Londra'ya sonra da Cenevre'ye taşınmıştır. Bu bölümde ayrıca G. Plehanov, K. Kautsky ve L. Troçki ile ilgili değerlendirmelere de değinilmiştir. Lenin, Londra'dayken Brotherhood Church'daki insanlara devrimci söylevler vazedilen Protestan kiliselerine giderdi. Buralarda dinlediği ve genel olarak edindiği bilgilere bağlı olarak İngiliz işçi sınıfında devrimci ve sosyalist öğelerin olduğunu fakat bunların tutuculuk, dinî inançlar ve önyargıdan kurtulamadığını ve bundan dolayı güçlenemediğini ifade etmiştir ki, (s. 119) Lenin'in metafizik düşünce alanına ve felsefenin teknik sözcüklerine tam olarak vakıf olmadığı yazdığı eserlerde açıkça görülmektedir.

Kitapta üçüncü bölümü oluşturan fakat içindekiler kısmında birinci bölüm olarak gösterilen ve başlığı “İktidarın Ele Geçirilmesi” iken içindekiler kısmında “İktidarın Alınması” şeklinde yazılan bölümde, Lenin'in sürgünden dönüşü ve Rusya'daki ilk icraatları anlatılmıştır. Burada en fazla üzerinde durulan konu anti-Marksistlerin yanında Marksist olanlarla mücadele etmek zorunda kalmasıydı. Çünkü Rusya'ya döndükten sonra mücadelenin şekli değiştiği gibi, karşıt güçlere karşı ne tür araçların kullanılacağı da bilinmiyordu. *Komünist Manifesto*'nun yazılmasından sonra herkesin kabul ettiği bütün ülkelerin proleterlerinin birliği ve kardeşliği ilkesi değerini yitirmiş, bu sözlerin yerini tehlike altındaki vatanın savunulması parolası almıştı. Peki, bu kimin vatanydı veya hangi vatandı? Yoksa burjuvanın proletaryayı ezdiği vatan mı? Lenin, vatan savunması şeklindeki ifadeleri gerçeklikten uzak birer saçmalık olarak değerlendirmiş (s. 266), I. Dünya Savaşına karşı çıkmış ve 1917'den itibaren kullandığı ifadelerden yeni kurulacak bir devlet yönetiminde adalet düşüncesinin değil popülist bir yol belirleme anlayışını savunmuştur. Lenin, bir Marksist olarak Marksizm'i değişen yeni koşullara uydurmak için çalışmaya kendini mecbur

hissetmişti fakat bunun için izlediği yol Marx'ın yarım yüzyıl önce gösterdiği güzergâha uymuyordu. Lenin, Marx'ın çalışmasını hayata geçirmeyi amaçlayarak kendi çalışmasının kaçınılmaz olarak öğretmeninkinin bir uzantısı olacağı sonucuna varmıştı (s. 296). Bu anlayışın kökleri zaten benimsediği anlayışın özünde mevcuttu. Çünkü Lenin'e göre Marksizm devrimci bir kuramdır ve hiçbir şekilde Marksizm'in bilimsel özyapısıyla çelişmez (s. 121). Burada şunu da belirtelim ki, özellikle komünist düşünceye sahip bazı kişilerin itibarını düşürmek veya cezalandırmak için kullanılan bir yöntem olan asılsız ajanlık suçlamaları bu dönemde Lenin için de yapılmıştır

Dördüncü bölüm olan "Sosyalist Devletin İnşası"nda Lenin'in ölümüne kadar süren iktidardaki faaliyetleri ele alınmıştır. 1917 tarihinden itibaren Rusya İşçi, Asker ve Köylü Sovyetleri Cumhuriyeti haline getirilmiştir. Devletin başında bulunan Lenin'e göre özgür ulusların birliği üzerinde kurulmuş olan Rus Cumhuriyetinde tüm iktidar Sovyetlere aittir. Kurucu Meclis, insanoğlunun her türlü sömürüsüne, toplumun sınıflara bölünmüşlüğüne kesin olarak son vermeyi, toplumun Sovyet biçimi örgütlenmesini yaratıp, tüm ülkelerde sosyalizmin zafere ulaştırılmasını kendine vazife edinerek fabrikaların, maden ocaklarının, ulaşımın vb. tamamen işçi ve köylü devletinin mülkiyetine geçişinin ilk adımı olan, işyerlerinde işçi denetimi ve bankaların devletinin mülkiyetine geçişiyle ilgili yasayı onaylamıştır. Yeni yönetim; herkese çalışma zorunluluğunun getirilmesini, sömürücülerin yeniden iktidara gelmelerini engellemek için işçilerin silahlandırılmasını, sosyalist bir işçi köylü kızıl ordusunun kurulmasını ve varlıklı sınıfların silahsızlandırılmasını kararlaştırmıştır. Bu şekilde görevinin sosyalist bir toplum kurmanın zeminini hazırlamak ve Rus Sosyalist Federatif Cumhuriyeti'ni örgütlemek olduğunu belirtmiştir (s. 471-472). Barışı, çalışmayı ve kalkınmayı içerdiğinden bu ilkelere karşı çıkılması söz konusu olmasa da tarihsel sürece baktığımızda gerçekleşenler burada vaat edilenlerin veya umulanın çok uzağında kalmıştır.

Lenin'den bahsedildiğinde değinilmesi gereken kavramlardan bir tanesi de proletarya diktatörlüğü ve bunun içeriğidir. Yazara göre kapitalistler uzun süreli bir sürü devrim ve iç savaş sonrasında yönetime geldiğinden proletaryanın da böyle bir süreçten geçme hakkı vardır. Çünkü tarihsel olarak kapitalizm kendine bir karşı oluş hissettiğinde terör ve diktatörlüğe başvurduğu görülmektedir. Zaten Rusya'daki proletarya diktatörlüğü az sayıdaki kapitalist ve toprak sahibi azınlığa yönelikti. Fakat II. Enternasyonal'e bağlı sosyalistlerin hatası; demokrasinin biçimlerinin süreç içinde değişmiş olduğunu anlamamalarıydı. Yönetimin sömürülenlerden sömürülenlere geçtiği bu devrimin büyük sarsıntılara neden olmadan, demokrasinin yeni biçimlerini ve bunların uygulanması için özel koşullar

yaratmadan, kapitalistlerin oluşturduğu demokrasi çerçevesinde gerçekleşeceğini ileri sürmek doğru olmayacaktır. Ayrıca, proletarya diktatörlüğü, demokrasinin temellerini emekçi kitlelerin yararına değiştirmek zorundaydı. Dolayısıyla Sovyet yönetiminin yararlarını ve önemini kitlelere anlatmak III. Enternasyonal üyesi partilerin en önemli vazifesi haline gelmiş ve bu vazife ile ilgili öneriler kongrede tartışılmaksızın oybirliğiyle kabul edilmiştir (s. 516). Diktatörlüğün meşru görüldüğü bir süreçte sonucun bu şekilde hiçbir itiraz olmadan kabul edilmesi olağan bir durumdur.

Eserde açıkça ifade edilmeyen bazı konular vardır. Örneğin; Troçki'nin iddiasına göre 1924 Şubat'ında Lenin, Sovyetler mekanizmasındaki bürokrasiye karşı kampanya yürütmek amacıyla kendisine bir blok oluşturmasını önermişti; yani Lenin, Stalin'in yapmasını istediği vazifeyi Troçki'den de istemişti. Yazar, Troçki'nin bunu uydurduğunu söylemeyeceği gibi Lenin'in de böyle bir ikiyüzlülük yapabileceğine inanamayacağını belirtmiştir (s. 549). Fakat bu konunun cevapsız bırakılmasını ifade eder ki, yazarın en azından güçlü gördüğü kanaati ifade etmesi gerekirdi. Fakat ne Troçki'den vazgeçmiş ne de Sovyetler Birliği'nin başında bulunan Stalin'in aleyhinde söz söylemiştir.

Kitabın Nisan yayıncılıktan çıkan baskısının sonuna "İçindekiler" kısmı eklenmiş fakat burada başlıkların yanına sayfa numaraları verilmemiştir. Ayrıca kitapta aynı anlama gelen açıklamalara yer verilmiş, doğrudan alıntılar eklenmiş bu da kitabın okunmasını sıkıcı bir hale getirmiştir. Örneğin yazar, hem kendi ifadeleri ile olayı anlatmış hem de aynı anlamı içeren geniş anlatıları kitabın hemen her yerinde kullanmıştır. Yazar tarafından sayfa sonlarına eklenen sınırlı sayıdaki açıklamaların hepsi de Türkçeye çevrilmemiştir. Çeviriye eklenen sayfa altı açıklamalarının çevirmene mi yazara mı ait olduğu belirtilmemiştir. Fakat kitabın eleştiriye en açık olan yönü Lenin'in yüceltilip diğer kişilerin hatalarının ön plana çıkarılarak anlatılmasıdır. Lenin'in tamamen hatasız olması mümkün değildir. Lenin de diğer komünist liderler veya ideoloji tutsağı olan kişiler gibi işinin gereğine göre değil ideolojisinin isteklerine göre hareket etmiştir ve hatalı davranışları ve kararları sonucunda ortaya çıkan sorunların bedelini de milyonlarca insan ödemek zorunda kalmıştır. Dolayısıyla en azından kuram-eylem uyumsuzluğuna dair örneklerden bazılarını değinilebilirdi. Sonuç olarak elimizdeki kitap, Lenin hakkındaki bilgilere yeni ve önemli diyebileceğimiz herhangi bir katkı sunmamaktadır. Fakat tarihsel süreç içerisinde Lenin ile ilgili değerlendirmelerde mukayese yapmak için faydalı olabilir.